

homofobie in de sport

Kammerstraat 22
9000 Gent
t 09-223 69 29
f 09-223 58 21
www.holebifederatie.be

foto's Dimitri Devuyt > www.dimitridevuyt.be

getuigenis van mark tewkesbury

Zestien jaar lang was ik een competitiezwemmer in Canada, acht jaar daarvan was ik ook lid van het Canadese nationale zwemteam. In 1988 won ik een zilveren medaille op de Olympische Spelen in Seoel. Op de Olympische Spelen van 1992 in Barcelona haalde ik naast een bronzen medaille ook goud op de 100 meter rugslag, de allereerste gouden medaille van Canada op de Olympische Spelen!

Ik wist in die periode van mezelf dat ik homo was, maar heb er nooit over durven spreken met mijn teamgenoten en mijn coach.

Ik ben opgegroeid in Calgary, een van de meer conservatievere delen van Canada, en ik was doodsbang van de reactie van mijn teamgenoten en mijn coach op mijn coming-out. Elke dag hoorde ik in de kleedkamer heel negatieve commentaar over 'janetten'. Daarom besliste ik te zwijgen in plaats van ervoor uit te komen dat 'ik ook zo was'.

Ik ben er nog steeds van overtuigd dat mijn coach gestopt zou zijn met me te begeleiden en mijn teamgenoten zich van mij gedistantieerd zouden hebben als ik het verteld had. Het zou het einde betekend hebben van mijn professionele zwemcarrière.

Het winnen van de allereerste gouden medaille voor Canada maakte me toen vrij bekend. Ik had mezelf altijd beloofd dat, wanneer ik zou stoppen met zwemmen, ik eerlijk zou zijn tegenover mezelf en mijn leven zou beginnen leiden zoals ik het wilde.

Maar toen ik na de Olympische Spelen aan mijn ouders en mijn manager vertelde dat ik homo was, reageerden ze heel slecht. Mijn ouders waren geschokt en mijn agent vroeg me simpelweg hier nooit meer over te spreken. Mijn reactie op deze gebeurtenissen was naar Australië te verhuizen, zo ver mogelijk van Canada.

In 1996 werd ik gevraagd om iemand uit het Canadese IOC te vervangen in het Internationaal Olympisch Comité. Zij was blijkbaar van plan om me te coachen en het begon met mijn selectie voor het comité dat de organiserende stad aanduidde voor de Olympische Spelen van 2004. Ik reisde naar de elf kanshebbende steden. Al had ik mijn coming-out bij haar gedaan,

toch vroeg ze mij ooit, terwijl we aan het werken waren, nooit meer over het onderwerp te praten.

Zij had er geen problemen mee, maar ze wist dat het een zwakte zou betekenen binnen het bestuur van de Wereld Amateursport. Tot mijn wanhoop was de homofobie die ik als zwemmer ervoer, doorgedrongen tot in de hoogste regionen van de sportwereld. Homomoppen waren bijvoorbeeld volkomen geaccepteerd.

Gedurende heel wat jaren was er binnen de Canadese sportwereld absoluut geen ruimte om te spreken over diversiteit. Over het thema homoseksualiteit was nog nooit gesproken en dit zorgde ervoor dat holebi's geen andere keuze hadden dan in de kast te blijven.

Ik ben trots om te vertellen dat we in januari 2006 de 25 sportleiders van het land samenbrachten in een workshop rond diversiteit. Ik sprak voor de eerste keer rond 'homo zijn' als sporter. De dialoog starten lijkt simpel, maar is een heel belangrijke eerste stap in verandering. We hebben toen afgesproken dat er een onderzoek komt over hoe we er kunnen voor zorgen dat je in Canada sport kan beoefenen zonder enige vorm van discriminatie.

probleemstelling

Heel wat mensen in ons land zijn lid van een sportvereniging. Sportverenigingen spelen een belangrijke rol in onze samenleving. Als men ervan uitgaat dat 5% van de bevolking holebi is, dan betekent dit dat er bij elke sportclub van 20 leden mogelijk één homo, lesbienne of biseksueel aangesloten is.

Maar lang niet alle holebi's kiezen ervoor openlijk te zijn over zichzelf. Veel holebi's verbergen hun homoseksualiteit. De redenen hiervoor zijn legio. Men kan bevreesd zijn voor discriminatie of negatieve reacties. Anderzijds kan het zijn dat de persoon nog worstelt met zijn of haar identiteitsontwikkeling.

Bovendien wordt de sportwereld vaak gekenmerkt door een cultuur van heteronormaliteit: individuen en instellingen veronderstellen het als evident dat de ander heteroseksueel is. De onzichtbaarheid van holebiseksualiteit maakt dat die heteronormaliteit zelden gecontesteerd wordt. Enkel wanneer iemand er voor kiest open te zijn over zijn of haar holebiseksualiteit; kan de normaliteit van heteroseksualiteit in vraag gesteld worden.

homofob gedrag in de sportwereld

'Ik voetbal al heel wat jaartjes, maar ik heb nog nooit een ploegmaat gehad van wie ik dacht: dat gaat in die richting. Ik heb ook nog nooit dommigheden ondervonden. Maar goed ook, want zo iemand zou er onverbiddelijk worden uitgekegeld. Niet dat ik problemen heb met homo's hoor, maar mocht er bij ons iemand zitten die Ik zou mezelf niet op mijn gemak voelen onder de douche. Laat staan in dat grote bad waar we met z'n allen inzitten.'

Ricky Begeyn, ex-doelwachter Cercle Brugge, in Humo (2005).

'Sport is een integraal onderdeel van het dagelijkse leven van veel homo's en lesbiennes. Het zijn misschien zelf atleten of toegewijde fans. Maar op basis van hun seksuele oriëntatie worden ze soms uitgesloten, gediscrimineerd of gedwongen een belangrijk deel van hun identiteit verborgen te houden uit vrees voor discriminatie. Als gevolg daarvan kunnen holebi's niet altijd even veel hun sport uitoefenen of genieten van sport als ze wel zouden willen.' Zo luidt de harde conclusie van de European Gay and Lesbian Sport Federation (EGSLF) in een rapport uit 2006 over homofobie in de

voetbalwereld.

Deze vaststelling geldt ook voor andere sporttakken waaraan holebi's deelnemen als spelers, supporters of scheidsrechters.

Veel jongeren zijn aangesloten bij een sportvereniging in de periode waarin ze ontdekken dat ze holebi zijn. Het besef homo, lesbisch of biseksueel te zijn ontstaat immers op jonge leeftijd. Voor méér dan 80% gebeurt dit vóór het 20ste jaar, voor 22 tot 10% (m/v) zelfs voor het 14de jaar. De leeftijdscategorie van 16 tot 19 jaar lijkt de levensfase te zijn waarin meerdere aspecten van het 'holebi zijn' zich uiten. Het is voor deze jongeren belangrijk dat zij hierbij kunnen rekenen op de steun en het begrip van hun omgeving, inclusief hun sportclub.

Toch bestaat er nog heel wat discriminatie in de sportwereld. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat homoseksuele sporters te maken kunnen krijgen met uiteenlopende negatieve reacties zoals schelden, treiteren, vermeden worden in douche en/of kleedruimtes, intimidatie of openlijke discriminatie. Veel homoseksuele sporters spreken over een vervelende machocultuur bij reguliere verenigingen.

Uit Nederlands onderzoek¹ naar ervaringen van homo's en lesbiennes in de georganiseerde sportwereld bleek dat de meeste sportbeoefenaars hun homoseksualiteit verborgen. Het onderzoek concludeerde dat discriminatie in de sportwereld wel degelijk bestaat, maar dat de discriminatie geen extreme vormen aanneemt omdat de meeste homoseksuele sportbeoefenaars hun seksuele geaardheid verzwijgen.

Ook uit Vlaams onderzoek² blijkt dat de meeste homoseksuele sportbeoefenaars hun geaardheid verzwijgen. Bijna een kwart van de ondervraagde holebi's die sport beoefenen in een reguliere sportvereniging, verzwijgen hun holebiseksualiteit voor de medespelers, tegenover slechts 9,5% die er geen doekjes om winden. De resterende 66% van de ondervraagden had slechts een aantal medespelers ingelicht. Men moet in het achterhoofd houden dat de ondervraagden weinig of geen moeite hebben met hun homoseksualiteit. Was dezelfde vraag gesteld aan holebi's die nog vragen over hun eigen holebiseksualiteit hadden dan zou het percentage dat zijn of haar geaardheid verbergt nog hoger hebben gelegen.

Door het verzwijgen van de seksuele geaardheid vermijdt men directe discriminatie. Men gaat met andere woorden anticiperen op discriminatie. Toch geeft bijna 40%

1 G. Hekma: As long as they don't make an issue out of it: gay men and lesbians in organized sports in the Netherlands, *Journal of Homosexuality*, 1998

2 Emily Ghekiere e.a. Springplank of struikelblok tot acceptatie en participatie? Een verkennend onderzoek naar holebi-sportclubs in Vlaanderen, 1999

van de Vlaamse holebi's aan discriminatie te hebben ondervonden omwille van hun homoseksualiteit. Dit moet beschouwd worden als een ondergrens.

Driekwart van de Vlaamse holebi's veronderstelt dat de meeste heteroseksuelen holebi's niet gelijkwaardig vinden en meer dan de helft veronderstelt dat hetero's over het algemeen niet veel begripen van homoseksualiteit.

Daarenboven blijven holebi's blootstaan aan heel wat indirecte discriminatie, wat voor een onzeker gevoel zorgt en duidelijk maakt dat men als holebi niet in de sportwereld thuishoort³. Deze homodiscriminatie is werkelijk ingebakken in de sportcultuur en is gestoeld op de bestaande vooroordelen over homo's en lesbiennes: homo's zijn mietjes en lesbiennes zijn manwijven en bij beiden draait alles rond seks.

Gevolg daarvan is dat heel wat holebi's overstappen naar holebisportverenigingen of helemaal ophouden met sporten.

Dit 'zich niet goed in zijn vel voelen' bij de gewone sportclubs is de voornaamste reden van het ontstaan en het succes van holebi-sportverenigingen als Active Company (Antwerpen), Arc en Ciel en Brussels Gay Sports (Brussel), Labyrint (Leuven), HLWM (Mechelen), Break Out (Leuven) en Auricula (Gent).

lesbianisme en homofobie

Sport is niet alleen lange tijd vooral een mannenzaak geweest maar op enkele vrouwensporten na zoals kunstzwemmen en ritmische sportgymnastiek, wordt sport nog steeds geassocieerd met mannelijkheid: kracht, snelheid en uithoudingsvermogen. Lange tijd dacht men zelfs dat vrouwen die intensief sport bedrijven een 'vermanelijking' zouden ondergaan wat een gevaar zou betekenen voor de voortplanting en de heteroseksuele norm.

Ook al genieten vrouwelijke atletes dezer dagen meer waardering (behalve in traditionele mannsporten zoals wielrennen, voetbal, boksen), er valt niet te ontkomen aan de negatieve perceptie van het 'manwif' dat zich niet conformeert aan de hetero-norm⁴. Vaak ervaren lesbische atletes enorme druk, niet in het minst van heteroseksuele vrouwelijke collega's, om te beantwoorden aan het vrouwelijkheidsideaal zowel qua uiterlijk als gedrag. De mediatisering van sport wakkert dit fenomeen nog extra aan. De aandacht gaat immers vooral uit naar 'babes' die visueel en erotisch spektakel ten beste geven.

3 D. De Vos e.a.: Sporten als holebi. Een springplank of een struikelblok tot integratie?, 2000

4 Martha Gevers; Entertaining Lesbians. Celebrity, Sexuality and Self-Invention. Routledge, London and New York, 2003.

Hoewel wordt aangenomen dat lesbiennes sterk vertegenwoordigd zijn in de sportwereld die volgens Susan Cahn⁵ door de jaren heen aan lesbo's ruimte bood tot sociale en psychische ontplooiing. Toch is het aantal openlijk lesbische atletes op één hand te tellen. 'Er zijn een boel lesbische speelsters in Amerika' beweert basketster Ann Wauters. 'Dat wéét ik. Maar niemand komt er voor uit'.

De gevolgen van Martina Navratilova's coming-out spreken voor zich. Net als haar voorgangster Billie Jean King zag tenniskampioene Martina in de loop van haar jarenlange carrière voor miljoenen euro's aan sponsorgeld aan haar neus voorbijaan. Zelfs toen Navratilova negen keer de hoofdvogel schoot op Wimbledon, bleek het heel moeilijk om sponsorgelden te verwerven. 'Bijna geen enkel Amerikaans merk wilde zijn naam aan een openlijke pot verbinden', zo vertelde Navratilova aan het Britse lesbische magazine *Diva*. 'Meermaals werd ik door mijn manager gebeld met de vraag hoe ik over bepaalde producten dacht. Meestal riep ik enthousiast: 'geweldig'. Om vervolgens te zien dat Chris Evert wel werd gevraagd en ik niet. Dat voelde als een belediging, maar het was niet anders'. Na haar coming-out werd Martina onderworpen aan een stevige make-over om haar een meer vrouwelijke uitstraling te geven.

Ook in 1999 kreeg Amélie Mauresmo nog te horen van de Women's Tennis Association dat ze haar seksuele voorkeur beter niet openbaar maakte. Toen Mauresmo toch uit de kast kwam, liet collega Martina Hingis zich smalend ontvallen dat Mauresmo tennis speelt 'als een halve vent'.

5 Susan K. Cahn; 'Mannishness, Lesbianism, and Homophobia in U.S. Women's Sports', in (red.) Linda K. Kerber en Jane Sherron De Hart, *Women's America. Refocusing the Past*. Oxford University Press, 2004.

voorbeelden van homofob gedrag

Enkele voorbeelden uit de als uiterst homofob bekend staande voetbalwereld. Justin Fashanu (foto), Brit en homo, is de enige topvoetballer (Nottingham Forrest) tot nu toe die het ooit heeft aangedurfd zich te outen als homo. Fluitconcerten telkens hij het veld betrad en een gebroken carrière waren het gevolg. Fashanu pleegde uiteindelijk zelfmoord.

Homofobe uitspraken of gedrag van (Belgische) topvoetballers en trainers zijn legio. Een onderzoek van de Gazet van Antwerpen onthulde dat ruim 30% van de voetballers 'zich ongemakkelijk' voelt bij de gedachte met een homo onder dezelfde douche te moeten staan. Ricky Begeyn (ex-doelwachter Cercle Brugge) liet zich in 2005 in Humo in dezelfde zin uit. Tan Sagtürk, een bekende Turkse danser, zorgde vorig jaar voor opschudding toen hij zei dat veel Turkse voetballers homo zijn. Tanju Colak, de Turkse topscorer, reageerde dat 'hij nooit één enkele homoseksuele speler is tegengekomen. Als ik er één zou ontmoeten, dan zou ik hem meteen herkennen.'

Ook trainers en managers gaan in de fout. Otto Baric, de coach van het Kroatische nationale elftal, in 2004: 'Homoseksualiteit is abnormaal. Ik zou nooit homo's opnemen in mijn ploeg.'

Dichter bij huis heeft Anderlecht-manager Michel Verschueren meer dan eens holebi-onvriendelijke uitspraken gedaan. Zo noemde hij 'twee mannen of twee vrouwen in één bed decadent.' Elders was het dat 'holebi's tegennatuurlijk zijn, dat holebi's echt ziekelijk zijn en dat de schuld van holebi-seksualiteit vooral bij de ouders ligt, bij ouders die om niets meer geven.' Verschueren wees een cameraploeg van VT4 de deur toen de journaliste vragen begon te stellen over homo's in het voetbal. Club Brugge-aanvoerder Gert Verheyen deed hetzelfde.

Jean-Marie Dedecker, oud-coach van het Belgische judoteam, liet zich laatzinnig uit over pogingen om de Gay Games, de 'Olympische Spelen' voor holebi-sporters, naar Vlaanderen te halen: 'Vlaanderen heeft geen janettenspelen nodig', luidde het.

Homoseksuele (top)sporters krijgen zelfs de raad in de kast te blijven. Corny Littman, homo en voorzitter van de Duitse voetbalclub FC St. Pauli, gaf in 2004 de volgende raad. 'Ik raad elke beroepsspeler af uit de kast te komen. De druk van supporters en ploegmaten zou ondraagbaar worden.'

Kunstschaatser Kevin Van der Perren: 'Ik weet niet waarom de andere schaatsers voor saaie muziek kiezen. Choreografie verwarren ze vaak met verwijfd, dat is het probleem. Ik heb een hekel aan dat 'janettengedoe' en vooral dat de jury daar nog altijd intrapt. De oudere juryleden geven meer punten aan de janetten'.

Kurt Van Tricht, homo en aangesloten bij de Belgische Schaatsbond, kreeg aanvankelijk geen toelating om afgelopen zomer deel te nemen aan de Outgames (holebispelen) in het Canadese Montreal. Pas na de nodige druk, gaf de Schaatsbond toestemming.

Ook op een veel lager sportief niveau, is er sprake van discriminerend gedrag. De Gentse holebi-vereniging 'Het Gehoor' vierde in 2004 haar 15-jarig bestaan met onder meer een voetbalwedstrijd in het stadion van AA Gent. Pogingen om voetballers van AA Gent tegen een homoploeg te laten spelen, faalden. Uiteindelijk voetballen twee homoploegen tegen elkaar. Er mocht niet worden gespeeld in truitjes van AA Gent, want 'wat zou de sponsor er wel van vinden dat homo's in zijn truitjes spelen'. Een debat, na de wedstrijd, over holebi's in de sport moest het ondanks talrijke uitnodigingen doen zonder ook maar één sporter (homo of hetero) die wilde praten.

anti-discriminatie

Zowat alle grote internationale instellingen en sportfederaties vermelden in hun statuten het principe van niet-discriminatie op eender welke basis. We vermelden er hier een paar.

Ontwerp van Europese Grondwet

Art. 1-3 'The Union's objectives. 3 ... **It shall combat social exclusion and discrimination**, and shall promote social justice and protection, equality between women and men, solidarity between generations and protection of the rights of the child.'

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties (10 december 1948)

Art. 2 'Everyone is entitled to all rights and freedoms set forth in this Declaration, **without distinction of any kind**, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or status ...'.

Charter van het Internationaal Olympisch Comité, waarvan het BOIC lid is

Art. 4 'The practice of sport is a human right. Every individual must have the possibility of practising sport, **without discrimination of any kind**...'

Art. 5 'Any form of discrimination with regard to a country or a person on grounds of race, religion, politics, gender, or **otherwise is incompatible with belonging to the Olympic Movement**.'

Olympisch Manifest van het BOIC

Lijn 8 'Sport is ook vorming. Vorming van belangrijke attitudes zoals fairplay, doorzettingsvermogen, **tolerantie**, solidariteit, verantwoordelijkheidszin, teamspirit en eerlijkheid.'

holebiseksualiteit in belgië

De voorbije jaren heeft de holebi-beweging heel wat van haar eisen ingewilligd gezien, zoals de openstelling van het burgerlijk huwelijk, de antidiscriminatiewet en de openstelling van adoptie door holebikoppels. Heel wat wettelijke discriminaties zijn weggewerkt en ook op maatschappelijk vlak worden holebi's meer en meer aanvaard.

Met deze verwezenlijkingen hoort België samen met Nederland, Spanje en Canada bij de wereldtop inzake holebirechten. Jammer genoeg verdwijnt samen met de wettelijke discriminatie niet de feitelijke discriminatie zoals vooroordelen en scheldwoorden, uit de maatschappij. Op vlak van maatschappelijke aanvaarding heeft de holebi-beweging nog heel wat werk voor de boeg. Het belangrijkste doel is dat holebi's en hetero's op dezelfde manier behandeld worden en met gelijke kansen hun leven kunnen uitbouwen.

Sport heeft een belangrijke maatschappelijke dimensie en net daarom vinden we het belangrijk dat de Belgische sportfederaties op het vlak van de aanvaarding van holebi's in de sportwereld een voortrekkersrol zouden nemen. We zijn ervan overtuigd dat een duidelijk signaal vanuit de sportwereld heel wat zal betekenen voor de holebi's die als sporter, supporter, bestuurslid of scheidsrechter in de sportwereld actief zijn en voor de maatschappelijke aanvaarding van holebi's!

holebi-vriendelijke sportclub

Uw sportvereniging holebi-vriendelijk maken is niet moeilijk. We willen u met onderstaande tips bewijzen dat mits een klein aantal inspanningen u er makkelijk voor kan zorgen dat holebi's zich goed voelen binnen uw sportclub!

zeker doen

- in de voorstellingstekst van de club opnemen: 'we staan open voor iedereen ongeacht geslacht, seksuele geaardheid, etnische afkomst, handicap of nationaliteit.
- in de communicatie erop letten dat er niet automatisch van uitgegaan wordt dat iedereen hetero is
- reageren op uitingen van homofoob gedrag binnen de sportclub
- artikel rond holebiseksualiteit in het clubblad
- wedstrijd spelen tegen lokale holebi-sportclub
- een trainer, sporter, supporter of bestuurslid kan zijn/haar coming-out doen als hij/zij dit zelf wil
- een lijst met doorverwijsadressen ter beschikking stellen van de clubleiding (www.desocialekaart.be)

niet doen

- partners van holebi's niet toelaten op activiteiten die openstaan voor iedereen
- de clubleiding die holebiseksualiteit openlijk afkeurt en het pestgedrag van anderen naar holebi's toe tolereert.

deelnemende groepen sportoverleg

Holebifederatie vzw

Kammerstraat 22, 9000 Gent

09-223 69 29

info@holebifederatie.be

www.holebifederatie.be

voorzitterschap

holebifederatie vzw

Active Company (m+v)

Draakplaats 1, 2018 Antwerpen

0477-51 03 05, fax 03-248 37 85

info@activecompany.be

www.activecompany.be

sporttakken: badminton, conditiegym, fietsen, hiking, koor, voetbal, volleybal, worstelen, yoga, zwemmen

antwerpen

Homo- en Lesbiënewerking Mechelen (m+v)

Hanswijkstraat 74, 2800 Mechelen

0472-51 81 43

info@hlwm.be

www.hlwm.be

sporttakken: voetbal, volleybal en mountainbike

antwerpen

Brussels Gay Sport (m+v)

Zuidstraat 32, 100 Brussel

02-514 50 88

www.bgs.org

bgs@bgs.org

sporttakken: badminton, body condition, dans, tennis, volleybal, zwemmen

brussel

Arc En Ciel (m)

www.arc-en-ciel-bxl.be

arc_en_ciel_bxl@hotmail.com

0474-99 19 44

sporttakken: volleybal, fietsen, body condition

brussel

Break Out (m)

PB 50, 3001 Heverlee

0494-45 21 99

info@break-out.be

www.break-out.be

sporttakken: volleybal en badminton

vlaams-brabant

Labyrint (v)

PB 1252, 3000 Leuven 1

0484-67 31 48

info@labyrint-vzw.be

www.labyrint-vzw.be

sporttakken: volleybal, badminton, basketbal, voetbal,

zwemmen, dans

vlaams-brabant

Auricula (m + v)

Morekstraat 192, 9032 Wondelgem

0496-06 60 18

info@auricula.be

www.auricula.be

sporttakken: badminton, zwemmen, voetbal, wandelen, fietsen

oost-vlaanderen

